

גליון תשס"ו + ערש"ק פרשת ויגש

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

בדין דלא ישמיע קולו בתפילה

איך הותרה דינה להנשא לשמעון?

חשבונות? לא בנוגע לחינוך!

מאמץ לטובת הילדים

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

זריזות ללא נחיצות

...כאשר מתבונן [האדם, בקריאת שמע שעל המיטה] בכל מה שעבר עליו במשך היום בהבל ודבר שאין בו ממש, ואשר מכל מחשבותיו שחשב לא בא לו שום תועלת.

דהנה בתחלת היום הרי נדמה להאדם שאין לו זמן להתפלל בציבור ולקבוע שיעור בלימוד מפני כמה ענינים הנחוצים לו במאד. אשר באמת אינו כן כי ברכת ה' היא תעשיר.

אבל בסוף היום הוא רואה שבזה שזירז את עצמו לא ה' שום נחיצות כלל, ואשר על כן מתחרט מאד על העבר ועושה הסכם חזק על להבא בסדר קבוע בתפלה ולימוד התורה.

וזהו "צהר תעשה לתבה", דתיבות ואותיות התפלה יהי' בהם אור, והיינו חיות ההתבוננות. והוא ע"י הקדמה דקריאת שמע שעל המיטה שהוא ענין החרטה על העבר בעקירת הרצון והסכם חזק בהחלט גמור על להבא להתעסק בתפלה ותורה.

^{[ספר המאמרים תרפ"ז עמ' סא)}

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויגש, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס **‘עֲקֵרָאֵת שַׁבַּת’** (גליון תשס), והוא אוצר כלום בעיני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לְמוֹדַעִי, שְׂבִדְדָךְ כִּלְכָּל הָא הוֹבֵאֵא הַבִּיאורִים כִּפִּי שְׁנאַמְרוּ, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שכתא טבא, מכון אור החסידות

תוכן עינים

מקרא אני דודש.....**ב**

איך הותרה דינה לינשא לשמעון?

מדוע מכנה הכתוב את דינה בשם "כנענית" ? / מדוע מזכיר הכתוב בשאל דוקא מי היתה אמו ? / ביאור ההיתר של שמעון להנשא לדינה

^(על פי לקוטי שיחות ח"ה עמ' 228 ואילך)

פנינים עיונים וביאורים קצרים**ה**.

בין "אזני" וסף ל"אזני" בני חת (ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 212 ואילך)

מדוע החזיק יעקב את הדרך בשעת סכנה? (ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 213 ואילך)

יינה של תודה.....**ו**.

"סמך מלך בבל" – למעליותא

המצור של נבוכדנצר – הרפואה ד"אחדות ישראל" שקדמה למכת התורבן / "סמך" מלך בבל את ישראל וסייע להם לבוא לאהבת חנם / עשרה בטבת – העשירי יהיה קודש

^(ע"פ לקוטי שיחות חב"ה עמ' 267 ואילך)

פנינים דרוש ואגדה**ט**

חשבונות? לא בחינוך! (ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 212 ואילך)

דמיון בית המקדש לצואר (ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 146 ואילך)

חידושי סוגיות**י**.

בדין דלא ישמיע קולו בתפלה

יתלה השיטות השונות בדין לא ישמיע קולו בתפילה – בהגדרת מהות חייב תפילה / עפ"ז יסיק ביאור בשי' הזהר בפרשתנו בזה

^(ע"פ לקוטי שיחות חל"ה עמ' 192 ואילך)

תורת חיים**יג**

מאמץ לטובת הילדים

דרכי החסידות.....**יד**

"ברכת ה' היא תעשיר"

המדרג מורפס לזכות
הרה"ת משה וזונתו
לאה שחיו ביטלמאן
לחיים מאשרים בכל
בשמות וברוחניות
המדרג מורפס לזכות

”ברכת ה’ היא תעשיר”

בתחלת היום הרי נדמה להאדם שאין לו זמן להתפלל בציבור ולקבוע שיעור בלימוד מפני כמה ענינים הנחוצים לו במאד. אישר באמת אינו כן כי ברכת ה’ היא תעשיר. אבל בסוף היום הוא רואה שבוזו שיערו את עצמו לא ה’ שום נחיצות כלל

יגיעה עצומה בפרנסה לא תוסיף פרוטה יותר ממה שנקבע לאדם

היהודי המאמין בה’ צריך להכיר את האמת הגמור אשר לא בכח עצמו יגבר איש, כי אם ברכת ה’ היא תעשיר, ומזונותיו של אדם (חוץ הוצאות שבת ויו”ט והחזקת תורה בשכר לימוד בעד ילדיו וללמד גם את בן חברו) קצובות לו מראש השנה.

וגם אם יעמול ביגיעה עצומה עשרים שעות במעט לעת ויעשה כל ההתחכמות ותחבולות שבעולם לא יוסיף להרויח אפילו פרוטה אחת יותר מאותו הסכום שהוקצב לו בראש השנה, וכן אם יהי’ לו כמה מתחרים ועסקו סגור ביום השבת ומועדים לא יגרע אפילו פרוטה אחת מאותו הסכום שהוקצב לו בראש השנה.

ונוסף על זה הנה השומר את השבת, השבת שומרת אותו ובני ביתו אשר הפרנסה שהוא מרויח תלך רק למקום הראוי, בבריות הנכונה – לא ח”ו על רופאים ורפואות ולא על עונשים ופרקליטים.

(אגרות קודש ח”ח עמ’ שיט)

לקראת שבת

ה

ובגור ארי’ ביאר, ”שבא לומר לָמָּה נשאה שמעון – וזה מפני שנבעלה לכנעני, ולא רצתה לצאת מביתו עד שישבע שמעון שישאנה”.

אלא שהא גופא קשיא – וכקושיית המפרשים:

איך יכול שמעון להישבע לדינה שישאנה, בשעה שדינה אסורה על שמעון מדין אחותו?

והרי לדעת רש”י בפירושו על התורה (וירא כ, יב) יש איסור על בני-נח לישא את אחיותיהם מן האם (ולכן אמר אברהם ”אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה”), וכאן היתה דינה אחותו ש” שמעון (גם) מן האם – שניהם בני לאה!

[בעמר נקא על רש”י כאן כתב על קושיא זו שהיא קושיא חמורה, וסיים: ”יגעתי באנחתי ותשובה לא מצאתי לדבר זה, רק שמעתי אומרים דלא גרסינן ’שישאנה’, אלא ’שישאנה’, כלומר, ישיאנה לאחרים, והשיאה לאחד מבניו”. והיינו, שדינה לא היתה אשתו של שמעון עצמו אלא אשת בנו (ושאול ה’ נכדו).

אבל מובן הדוחק שבדבר, ובפרט שבכל הדפוסים וכתבי-יד של רש”י הגירסא היא ”שישאנה”, וכן הוא גם בפירוש הרד”ק כאן (ובפירושו לפ’ וישלח לד, כו) ובעוד מפרשים קדמונים].

ג. ברא”ם תירץ, שאיסור אחות לבן-נח הוא מחלוקת תנאים (סנהדרין נח, א) – לדעת רבי אליעזר היא אסורה, ואילו לדעת רבי עקיבא מותרת היא.

ומעתה, מה שפירש רש”י בפרשת וירא, הוא לדעת רבי אליעזר (שאחותו אסורה) – ואילו מה שכתב בפרשתנו הוא לדעת רבי עקיבא (שאחותו מותרת).

וכן היא דרכו של הרא”ם בכמה מקומות בישוב סתירת דברי רש”י ממקום למקום – שבמקום אחד נקט רש”י כשיטה אחת, ובמקום שני נקט כשיטה אחרת. אמנם כבר תמחו במפרשים על זה (ראה לדוגמא נחלת יעקב בר”פ בראשית), איך אפשר לומר שרש”י יסתור דבריו ממקום אחד למקום שני? ! הרי ב”פשוטו של מקרא” עסקינן – איך אפשר לומר שפשט אחד יסתור לפשט שני, כאילו הכתובים עצמם סותרים זה את זה? !

ד. ונראה לומר בזה דבר חדש (על פי ”פשוטו של מקרא”), שההיתר של שמעון לישא את אחותו דינה הוא מכח עצם זה ”שנבעלה לכנעני”.

ויובן בהקדים התמיהה העולה מאלי’ על הכינוי ”כנענית”:

(1) וראה בספר ’מעשי ה’ (לר’ אליעזר הרופא אשכנזי – מעשי בראשית פ”א) שהאריך בכללות הענין:

”ובאמת לא יקבל דעת המשכיל שרש”י ז”ל, שכל מגמתו הוא לפרש את התורה ולהראות את יפיו, היות כל דברי נכונים למבין וישרים למוצאי דעת, שיפרש את התורה במקום אחד כפי אגדה אחת ובמקום אחר יפרש כפי אגדה סותרת הראשונה, שבאופן זה יהיו גם הכתובים חלוקים; ובמקום שרש”י ז”ל אומר להועילנו בישוב הכתובים – אדרבה, יחליט היותם חלוקים זה על זה? ! וזה רחוק מן השכל ואין דעת המשכיל סובלתו”.

[ולעזיר שגם בנידון דידן, הנה המשכיל לדור לא קיבל יישוב זה של הרא”ם, ולמד שאכן העיקר הוא כדברי רש”י בפ’ וירא שבן-נח אסור באחותו, ונדחק לפרש באופן מחודש: ”...נשבע לה שמעון שישאנה, והי’ מוכרח לישבע לפי שלא היתה רוצה לצאת; ואחר כך חשב שמעון, דהואיל ונשבע על זה, ויש מאן דאמר דבן נח מותר אפילו באחותו מן האם – אף על גב דלא קיימא לן הכי, הואיל וכבר נשבע, כדי שלא תהי’ שבועתו לשוא, הוה לי’ כשעת הדחק שיש לסמוך על סברא זו, וכדאמרינן בעלמא כדאי הוא רבי פלוני לסמוך עליו בשעת הדחק”. וראה באר בשדה מה שהאריך והקשה על זה]. הערת המו”ל.

אמנם דינה נבעלה באונס לשכם שהי' "כנעני" (כי, אף שבשכם נאמר (וישלח לה, ב) "שכם בן חמור החוי" – הרי בכללות כל שבע האומות נקראות "כנענים" (רש"י בא יג, ה); אבל הכי משום כך נקרא שמה בישראל "הכנענית", כאילו היא עצמה כנענית? ...!

אלא, שעל ידי ששכם לקחה בחזקה – והרי ביד שכם הי' כח רב, בהיותו בן נשיא הארץ והוא נכבד מכל בית אביו (וישלח לה, יט) – הרי שהיא הפכה כמו "שפחה" אליו, וכבר לא היתה לה מציאות לעצמה [ואף שלא לקחה לעבדות, אלא רק "שנבעלה לכנעני", הרי אדרבה, זה נוגע יותר בפנימיות, כמובן]; היא נהפכה להיות חלק מרכושו של שכם הכנעני, ולכן קיבלה את התואר "כנענית".

ומכיון שדינה יצאה מכלל בת-חורין והפכה להיות כ"שפחה" לשכם, הרי ממילא התבטל ממנה כל היחוס המשפחתי, וכמו שמצינו בעבד אשר "מה שקנה עבד קנה רבו" (ראה קידושין כג, א ובכידושי הרשב"א שם), והיינו, שאין לו "יד" בפני עצמו כלל וגם לא חלים עליו גדרי משפחה כו', כיון שאינו אלא רכושו של האדון, ובלשון הכתוב (משפטים כא, כא) "כספו הוא" (ואין כאן המקום להאריך).

וזהו שהכתוב מכנה את דינה בשם "כנענית" – לא כדי לספר בגנותה ח"ו, אלא אדרבה, להסביר כיצד היא היתה מותרת לשמעון:

מכיון שדינה היתה שבויה אצל שכם הכנעני, ועד שבעלה בעל כרחו וכו' – נעשתה "קנין כספו" וחלק מרכושו. ומשום זה לא הי' לה דין "אחות" לגבי שמעון, כי לעבד או שפחה אין שום יחס משפחתי – הם בגדר קנינו של האדון בלבד.

ה. אמנם לפי דרכנו יקשה: אם ההיתר של דינה לשמעון הוא מכח עצם זה ש"נבעלה לכנעני", למה צריך רש"י להמשיך בסיפור המאורע ש"לא היתה דינה רוצה לצאת עד שנשבע לה שמעון שישאנה"?

והביאור בזה, שבזה בא רש"י ליישב את הקושי: הרי לאחר שהשתחררה דינה משעבודו לשכם – חזרה להיות בת חורין, ושוב יש לה יחס משפחתי לאבי' ולאחי'!

וכדי ליישב זאת, ממשיך רש"י ומבאר: "כשהרגו את שכם לא היתה דינה רוצה לצאת עד שנשבע לה שמעון שישאנה" – מכיון שדינה עצמה תלתה את יציאתה מרשותו של שכם בכך שישאנה שמעון, ואמרה שאם לא כן אינה יוצאת מבית שכם, הרי כל שחרורה חל בצורה כזו שהיא נשארה "כנענית" והיתה מותרת לשמעון. ודו"ק.

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת בחיי היום יום

מאמץ לטובת הילדים

ילדים 'עולים להורים' בטרחה,

בגופם, בנשמתם ואפילו בממונם

לאחרי הפסק נעם לי לקבל מכתבו מ... והעיקר לקרות בו אשר מציעים נכבדות בשביל בתם. . . ומה שכותב שהורי האברך אינם דורשים נדן [נדוני'] ורוצים לקחת על עצמם כל הסידור של דירה רהיטים ושאר הוצאות וכו'.

הנה אף שמחד גיסא נהניתי מזה בתור הוכחה למעלת בתם תחי' אבל לאידך גיסא הנה איש ואשה הישראלים בכלל והורים בפרט, עליהם לרצות שילדיהם 'יעלו להם' בטרחה, בגופם בנשמתם ואפילו בממונם, וידוע מאמר הזהר הק' (ח"ב קכח, א) אשר בעניינים של קדושה אין צריך להיות הענין דחנם; ועאכו"כ בהנוגע לנשואי בת, שלא רק שצריך להיות קשור בהוצאות אלא שגם אין לקמץ בהם ובודאי נכנס זה בהעניינים של אדם שנקצבו לו בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, וכשמחליטים להעמיד את הדברים באופן של 'הרחבה' נותן הקב"ה ב'הרחבה'...

ג.ב. בכלל צריך להיות הסדר שחתן יביט על חותנו מלמטה למעלה ואם החתן יש לו שיעורים קבועים בתניא, הרי עאכו"כ שלהחתן צ"ל שיעורים קבועים לא רק בתניא או גם בלקו"ת מאמרים וכו' והשי"ת יזכהו לבשר טוב גם בזה.

(אנרות קודש ח"ט עמ' קו-ו)

שלוש בית – להתחשב בטובת הילדים

לכל אחד ואחת מהזוג שיחי' - [למסור] בשמי:

התבוננתי בהדו"ח של הרב . . . (בקשר עם ביקורם אצלו [בקשר לשלום בית] מאז) שביקשתי לשלחו לי עתה -

ודעתי על פי זה עתה – שעליהם לבקר אצלו עתה עוד הפעם, לבאר המצב עתה - ולאור הוראותיו - לעשות כל התלוי בכל אחד ואחת מהם שיהי' השלום בביתם וכדבעי, ובפרט בהתחשב בטובת ילדיהם שי'. והי' יצליחם.

(אנרות קודש חכ"ז עמ' תכב)

מתחזקים, לטובת האדם ולטובת הילדים!

...כל הוספה בעניני יהדות תורה ומצותי, הנתונים מהשם אשר הוא עצם הטוב, ונותן התורה ומצותי' בשביל טובת האדם, טובתו בבא (עולם הבא) וגם בזה (עולם הזה), ועד לטובה כפשוטה בגשמיות, ומקרא מלא דבר הכתוב, "אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם וגו'" וככל הברכות המנויות בפרשה, הרי . . . שינוי האמור [-התחזקות בתורה ובמצוות] זוהי הדרך להרווחה, ואפילו אם לפעמים אין נראית השייכות בשכל האנושי, הנה מה פלא אשר שכל של אדם הנברא אינו משיג חכמתו ורצונו של הבורא ברוך הוא.

ואם בכל אחד ואחת הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בנוגע להורים אשר הילדים מביטים עליהם כעל סמל שלימות וטוב ובמילא מחקים דרכם ונהגתם, וכל הוספה לטובה מצד ההורים נכפלת פי כמה בחיי ילדיהם ולאחרי כן ילדי ילדיהם וכו' ובלשון חכמינו ז"ל "עד סוף כל הדורות",

שמוה מסקנא המיידית, שבאם אפילו קשור השינוי בקישורים, כדאיים הם, בהיותם אך ורק לזמן קצר - להתועלת והרווחים, שהם בערך יותר ולזמן ארוך,

ובפרט שרואים במוחש, שתוקף [ב]החלטה שאי אפשר אחת כי אם להשתנות [לטובה], רואים שהקישורים קטנים הם ממה ששיערו מראש.

(מכתב מז' ניסן תשכ"ד)

במענה לשאלתו איך לעזור לבתו,

כשהורים מתנהגים יום יומית כרצון הרופא כל בשר ומפליא לעשות (הוא השם) כמבואר בשלחן ערוך - הרי זה מוסיף בהצלחת הטיפול ע"י רופא בשר ודם (שהוא שליח הרופא כל בשר) בילדי הורים אלו. ואפילו נדמה להורים שקשה לשנות הנהגתם דעד עתה - הרי עושים דברים קשים יותר לטובת ילדיהם.

...אזכיר על הציון.

(אנרות קודש חכ"ז עמ' קצב)

מדוע החזיק יעקב את הדרך כשעת סכנה?

ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו,
ועזב את אביו ומת
אם יעזוב את אביו, דואמים אנו שמא ימות בדרך, שהרי אמו
בדרך מתה
(מז, כב. רש"י)

צריך ביאור: מדוע לא פירש רש"י שהטעם
לדאגתם הוא מפני "שהשטן מקטרג בשעת
הסכנה", כמו שפירש (לעיל בפ' מקץ מב, ד, וכן
לקמן מד, כט) על דברי יעקב "פן יקראנו אסון",
"וקרהו אסון"?

ויש לבאר:

הטעם לחששו של יעקב "שהשטן מקטרג
בשעת הסכנה" הוא מפני שחשב שיוסף נהרג
בדרך, בנוסף לרחל שמתה בדרך, ומכיון
שבמשפחת בנימין נהרגו שני אנשים בדרך
החזיק יעקב את הדרך (לגבי משפחת רחל)
כ"שעת הסכנה".

אך השבטים ידעו שלא נהרג יוסף בדרך,
ולכן לא החזיקו את הדרך לסכנה ממש, אלא
שמ"מ מאחר ש"אמו בדרך מתה" דאגו "שמא
ימות בדרך". וק"ל.

בין "אזני" יוסף ל"אזני" בני חת

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך
דבר באזני אדוני
דבר באזני אדוני – יכנסו דברי באזניך
(מז, יח. רש"י)

הקשו במפרשים (ראה משכיל לדוד, ועוד): הרי
תיבת "באזני" כתובה בתורה לפני זה כו"כ
פעמים, כגון "וישכם אבימלך בבוקר ויקרא
לכל עבדיו, וידבר גו' באזניהם" (וירא כ, ח), וכן
"ויען עפרון גו' באזני בני חת" (חיי שרה כג, י),
וכן "וידבר אל עפרון באזני עם הארץ" (שם,
יג), ושם לא פירש רש"י מאומה, ולמה הוצרך
לפרש תיבה זו דוקא כאן?

ויש לבאר:

בשאר המקומות הכוונה בתיבת "באזני"
מובנת בפשטות - להורות שהדברים נשמעו
לא רק לאדם אחד, אלא לאנשים רבים.
וכמו באברהם ועפרון, שתיבת "באזני" באה
להדגיש שדברי המשא ומתן שביניהם נשמעו
לא רק להם אלא "באזני" כל "בני חת" ו"עם
הארץ", וכן באבימלך בא הכתוב להדגיש שלא
דיבר לשליח שיאמר לעבדיו, אלא הוא בעצמו
דיבר באזני עבדיו.

משא"כ כאן, שדברי יהודה נאמרו ליוסף
בלבד, הוקשה לרש"י, לאיזה צורך הדגיש
יהודה "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני", והרי
ודאי מדבר הוא באזני יוסף?

ולכן פירש שמשמעות "באזני" כאן אינה
כמו בשאר המקומות, אלא פירושו "יכנסו
דברי באזניך", היינו שיתקבלו הדברים אצל
יוסף. וק"ל.

בשביל שילמדו בני ביתו להתפלל, כיון שכל
האיסור להגבי' קולו הוא רק איסור צדדי,
והותר גם בשביל טעם כזה.

אבל מאידך אף אי נימא דעיקר ענין
התפלה הוא בקשת צרכיו ולהכי תפילה היא
מצוה שבדיבור, מ"מ יש מקום לומר דעצם
גדר התפלה מחייב דיבור בלחש דוקא, והיינו
לפי שתפילה היא בקשה מאת מלך מלכי
המלכים הקב"ה, וצ"ל באימה וביראה, ולכן
צ"ל התפלה בלחש דוקא, שאין זה מכבודו
של מלך לדבר לפניו בקול רם, כלומר,
הדיבור בלחש מורה על האימה ופחד בעמדו
לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה (והא דאמרו
בכ"מ דקול מעורר הכוונה היינו רק דהוי
גרם לעורר הכוונה, אבל מובן דכשהאדם
מתעורר בכוונה ורגש הלב, הרי קול רם
מבלבל הכוונה. ועיין היטב בשל"ה שער
האותיות פב, ב. וראה שער הכוונות בתחלתו
בשליטת תפילה בקול רם "להורות הכנעה
ואימה ויראה לפני השי"ת").

אולם לדעת הב"י, עיקר ענין התפלה
הוא הכוונה ומחשבת הלב, עבודה שבלב
(עיי' בלקו"ש חל"ה ויגש א, שהדבר עולה היטב כמה
ששינה בשו"ע ריש סי' קא מל' הרמב"ם), וזהו גם
הטעם שצ"ל התפלה בלחש דוקא, כי הדיבור
בקול רם הוא היפך כוונה עמוקה ורגש פנימי
דהלב. ונמצא, שעצם גדר הכוונה מחייב
תפלה בלחש. ומעתה, זהו גם הטעם שהב"י

ס"ל שלא הותר להגבי' קולו סתם כדי שאנשי
ביתו ילמדו כו', כי הדיבור בקול רם הוא
היפך גדר התפלה, וכל ההיתר הוא רק היכא
דאי אפשר לו לכיון אם לא יתפלל בקול רם,
שאז גדר התפלה עצמה (כוונה ומחשבת
הלב) מחייב הדיבור בקול רם.

ומעתה יש לבאר היטב הא דהזהר ס"ל
שהתפלה בלחש היינו שלא יהי' נשמע אפילו
לאזניו, דהא ע"פ הסוד לא זו בלבד שעיקר
ענין התפלה הוא הכוונה ומחשבת הלב,
אלא עוד זאת, שתפילת העמידה היא תכלית
הדביקות שבתפילה גופא עד שמרגיש איך
שאינ מציאות מבלעדי השכינה (כידוע בענין
ד' שלבים דהתפלה ע"פ הסוד). כי זה התוכן
הפנימי דמה שאמרו (ברכות לג.) שבתפילת
העמידה האדם הוא כעומד לפני המלך (ועיי'
שבת י,). שאין זה רק תיאור מצב המתפלל,
אלא זה גופא הוא תוכן ענין התפלה, מה
שהאדם עומד לפני המלך בביטול מוחלט,
וזהו גם הטעם שתפלה צ"ל בלחש דוקא,
שאינ מציאותו בולטת כלל, ולהכי ע"פ
הסוד לא יושמע אפי' לאזני עצמו כי דוקא
בזה בא לידי ביטוי גודל הביטול של תפילת
העמידה, שאין מורגשת מציאות האדם, עד
שהוא עצמו אינו שומע את קול תפילתו (ועיי'
מחזיק ברכה סקמ"א סק"ב שהנהגה זו אינה לההמון
עם. ועיי' מש"כ בברכ"י סק"א שם, ובנתיבות עולם
למהר"ל נתיב העבודה פ"ב).

המדרש מודפס לעילוי נשבת
הרח"ת ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי' ע"ה
גראנער
מוכר ב"ק אדמו"ר זי"ע
גלבע' י"ד ניסן ה'תש"פ
תנצב"ה

”סמך מלך בבל” – למעליותא

המצור של נבוכדנצר – הרפואה ד”אחרות ישראל¹ שקדמה למכת החורבן / ”סמך” מלך בבל את ישראל וסייע להם לבוא לארצות חיים / עשרה בטבת – העשירי יהיה קודש

עשירי בטבת הוא אחד מהימים ש”כל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן”, לפי שבו ביום ”סמך מלך בבל . . על ירושלים והביאה במצור ובמצוק”².

והנה צום דעשירי בטבת חמור הוא משאר צומות הקשורים לחורבן, שהרי הוא היה תחילת הפורענות, ומהמצור דעשרה בטבת נמשך אשר ”הובקעה העיר” בשבעה עשר בתמוז, ונחרב בית המקדש בתשעה באב, עד להריגת גדליה, וגם חורבן בית שני הוא המשך מחורבן בית ראשון³, ואם כן הרי עשרה בטבת הוא ראש וסיבה לכללות עניין הגלות, גם לגלות זה האחרון.

ואכן מצינו לאבודרהם דסבירא ליה⁴ שצום עשרה בטבת חמור משאר הצומות, ש”אפילו היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו ”בעצם היום הזה” כמו ביום הכפורים. והטעם לזה הוא, כי מרוב חומרתו הרי אי אפשר לדחותו ליום אחר כפי שעושים בשאר הצומות⁵.

והנה מטרת הצומות היא ”כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה” כי ”בזכרון דברים אלו” שגרמו ל”אותן הצרות” – ”נשוב להיטיב”⁶, וע”י התשובה מתקנים את סיבת הגלות והופכים את ימי הצום ”לששון ולשמחה ולמועדים טובים” בבנין בית המקדש. ועל כן יש ללמוד מעניין הצומות היאך היא הדרך להחיש ביאת גואלנו, ובפרט ממהותו של עשרה בטבת שהוא, כאמור, ראש לכל הצומות, שממנו יתד וממנו פינה לתיקון סיבת הגלות, וכפי שיתבאר.

(1) לשון הרמב”ם הל’ תעניות פ”ה א”ב. וראה בזה בלקוטי שיחות ח”כ עמ’ 527 הע’ 21.

(2) נוסף לכך שהגאולה בזמן בית שני לא היתה שלימה שהרי ”חסרו ה’ דברים” וכו’ (יומא כא, ב), ואם כן גלות דבית ראשון נמשכה עד עתה. וראה לקוטי שיחות חט”ו עמ’ 421 הע’ 82.

(3) אבודרהם הל’ תעניות, הובא בב”י לטור אור”ח סתק”ג. וראה שקו”ט בזה בלקוטי שיחות חט”ו עמ’ 420 הע’ 78. ח”כ עמ’ 354 הע’ 29.

(4) ראה עד”ז שו”ת שואל ומשיב מהד”ק ס”ג סקע”ט.

(5) רמב”ם שם ה”א.

(6) זכרי’ ח, יט.

לקראת שבת

ומעתה יש לומר שג’ אופנים הנ”ל מודגשים בחילוקי הגירסאות בהלימוד מתפלת חנה. דלפי הגירסא שלפנינו ”מכאן שאסור להגבי’ קולו בתפלתו”, הלימוד הוא (כפשטות הלשון) האיסור להגבי’ קול, שהוא כאיסור צדדי; לגירסת הרשב”א והרא”ש ”מכאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו”, ה”ז נוגע לגוף ענין התפלה, אבל בשייכות להדיבור תפלה, דאופן הדיבור צ”ל שלא ישמיע קולו; ואילו לגירסת הרי”ף ”שצריך שתהא תפלתו בלחש”, שכתב בלשון חיובי, ה”ז לפי שתפלת לחש הוא מעצם החפצא תפלה עבודה שכלב.

ובאמת י”ל דשורש פלוגתא זו בהגדרת איסור הגבהת הקול – נובע מפלוגתא כללית יותר בהגדרת עיקר ענין התפלה. דהנה ידוע שבגדר חיוב התפלה יש ב’ ענינים (א) בקשת צרכיו, כפשטות הדבר, (ב) עבודה שכלב, כדרשינן בש”ס ריש תענית עה”פ ”ולעבדו בכל לבבכם”, ”איזו היא עבודה שהיא בלב . . זו תפלה” . ולפ”ז י”ל שהאופנים הנ”ל תלויים בהגדרת העיקר מבין השנים, דאת”ל שבקשת צרכיו עיקר, ה”ה בעיקרה מצוה שבדיבור, כאדם המבקש צרכיו מאת המלך, שבקשתו ע”י דיבור. ולפ”ז יש מקום לומר שדיבור התפלה צ”ל דוקא בקול הנשמע לאחרים, כי זהו גדר הדיבור, בשביל הזולת. דאע”פ שהקב”ה יודע מחשבות, מ”מ מצד האדם המתפלל צ”ל בקשתו ע”ד וכמו שמבקשים ממלך בשר ודם, ומעתה מוכן שבעצם צ”ל דיבור הנשמע דוקא. וא”כ צ”ל שכל האיסור דהשמעת קול בתפלה הוא רק איסור צדדי (”מקטני אמונה”, ”מנביאי שקר”), כי בעצם, מצד גדר התפלה צ”ל התפלה בקול הנשמע דוקא, ורק מצד החשש ד”קטני אמונה” נאסר כו’. ועפ”ז יש לומר שזוהי דעת הטור שמותר להגבי’ קולו

במקרה דילפינ מיני’ בני ביתי’ אע”ג דתניא המגבי’ קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר (ברכות כד:). הא איתמר עלה (שם) דאם אינו יכול לכוין בלחש מותר כו’¹. ומסיים בב”י שם: וכן פירשו הר’ יונה והרא”ש בפרק מי שמתו. ונמצאה פלוגתא בטעם ההיתר להשמיע קולו לאחרים, דלהטור מותר אפי’ רק כדי שילמדו אנשי ביתו להתפלל, משא”כ להב”י ההיתר הוא רק כאשר עי”ז יוכל לכוין כדבעי.

והנה מקור הדין דלא ישמיע קולו ילפי’ בש”ס (ברכות לא.) ממ”ש בחנה וקולה לא ישמע, ”יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר מפורש על ידי חנה שנאמר וקולה לא ישמע”, ולהלן שם בסוגיין ”כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה . . וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגבי’ קולו בתפלתו” (כ”ה הגירסא לפנינו), אבל בחי’ הרשב”א על אתר הגי’ ”מכאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו” (ועד”ז הוא ברא”ש (ברכות פ”ה ס”ח) וטור כאן). ובריי”ף בסוגיין איתא ”מכאן למתפלל שצריך שתהא תפלתו בלחש”. וצ”ב בטעם חילוקי הגירסאות.

והנראה בזה, דהנה בגדר השמעת קול בתפלה יש בכלל ב’ דינים, א’ דין איסור השמעת קול בתפלתו [וע”ד מ”ש בבריייתא דלעיל בברכות כד: ”המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמונה”, ”המגבי’ קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר”], ב’ דין מצוה דתפלה בלחש מצד עצם גדר התפלה. ובדין הב’ גופא י”ל ב’ אופנים: א) שהדין הוא מצד גדר דיבור תפלה, דצ”ל תפלה בלחש, (ב) דהוא דין בכוונת התפלה, דמצד גוף התפלה שהיא ”עבודה שכלב” צ”ל התפלה בלחש דוקא.

בדין דלא ישמיע קולו בתפלה

יתלה השיטות השונות בדין לא ישמיע קולו בתפילה – בהנדרת מוחות חובת תפילה / עפ"י יסיק ביאור בשי' הזהר בפרשתנו בזה

דעת התוספתא, כמ"ש בטור או"ח סי' קא "י"א הא דאמר שלא ישמיע קולו בתפלתו שצריכה שתהי' בלחש עד שלא תשמע אפילו לאזניו ומביאין רא' מן התוספתא (ברכות ג, ט) יכול יהא משמיע לאזניו כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע", ומסיים "ומיהו בגמרא דידן (ברכות לא.) אינו ממעט אלא השמעת קולו דמשמע שמשמיע קולו לאחרים אבל לאזניו יכול להשמיע והכי איתא בהדיא בירושלמי כו'". ויל"ע ביסוד הפלוגתא.

והנה אף שלכו"ע אסור להשמיע קולו לאחרים, איתא בירושלמי שם "ר' יונה כד הוי מצלי בכנישתא הוה מצלי בלחשיה וכד הוה מצלי גו בייתי' הוה מצלי בקלא עד דילפון בני ביתא צלותי' מיני'". ובטור שם למד מכאן ד"אם משמיע קולו . . שילמדו ממנו בני ביתו מותר", ופי' מהר"י אבוהב (הובא ביתה יוסף) דלהטור הא דילפין מר' יונה בני ביתי' היינו "שהי' עושה לתכלית זה, ופירושו עד כלשון כדי", אבל הב"י עצמו פי' "שהי' מגבי' קולו עד שהי' נמשך מזה

בזהר פרשתנו רי, א: לא אצטריך לי' לבר נש למשמע קלי' בצלותי' אלא לצלואה בלחש בההוא קלא דלא אשתמע ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר, וסימניך והקל נשמע (פרשתנו מה, טז), קל בלא וא"ו נשמע, דא היא צלותא דהיא בחשאי דכתיב בחנה וקולה לא ישמע דא היא צלותא דקב"ה קביל. כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקונא כדקא יאות וליחדא יחודא דמרי' כדקא יאות בכל יומא. ע"כ. והחיד"א בניצוצי הזהר ציין ע"ז לשל"ה שביאר דדעת הזהר היא שלא רק שלא ישמיע קולו לאחרים בתפילתו אלא שגם לא ישמיע לאזני עצמו, והביאו נמי הזהר פ' ויקהל (הובא בב"י או"ח סי' קמא ועוד) שמשמעו כך. וכן פי' דעת הזהר בעולת תמיד להרח"ו ענין התפלה, והחיד"א בברכ"י סק"א סק"ג, מחזיק ברכה סי' תקפב אות ז' ועוד (ודלא כמ"ש המג"א או"ח סי' קא); והיינו דלהזהר הא דקיי"ל לא ישמע קולו בתפלה (ברכות לא.) היינו שאפי' הוא עצמו לא ישמע קולו, ויהא בחשאי ממש. ובאמת הכי נמי

לקראת שבת

המצור של נבוכדנצר – הרפואה ד"אחדות ישראל" שקדמה למכת החורבן

אמרו רז"ל שהקב"ה מקדים רפואה למכה, והיינו שטרם בוא המכה מקדים הקב"ה ומכין הרפואה לזה, ויש לומר הפירוש בזה באופן עמוק יותר, דהרפואה שמכין הקב"ה אינה רק באופן שמרפאת את המכה לגמרי מכאן ולהבא, או למעלה מזה שפועלת גם רפואה למפרע⁸, כי אם רפואה נעלית ביותר שהיא באופן ש"לא אשים עליך" מלכתחילה, שלפני בוא המכה מכין הקב"ה את הרפואה שהיא האפשרות למנוע לגמרי את המכה.

וכן הוא גם בנדון דידן, אשר קודם בוא ה"מכה" דהגלות הכין הקב"ה מראש את ה"רפואה" בכדי למנוע את הגלות לגמרי. ויש לומר ש"רפואה" זו טמונה היא בעניין המצור ד"סמך מלך בבל . . על ירושלים" בעשירי בטבת גופא, שבעניין זה היתה טמונה הדרך לבטל ולמנוע את הגלות.

ביאור הדברים:

סיבת אריכות ותוקף גלות זה האחרון, ועד ש"לא נתגלה קיצם" היא מפני "שהיה בו שנאת חינוס"¹⁰, וגם חורבן בית המקדש הראשון שהיה מפני ג' עבירות החמורות¹¹, הרי גם אז היה חיסרון באהבת ישראל, שהרי, אם ישראל הם במצב ד"שלום ביניהם", אזי "אפילו . . עובדים עבודת כוכבים . . אמר הקב"ה כביכול איני יכול לשלוט בהן"¹², ומכיון שנענשו ישראל ונחרב הבית, מוכח שהיה חיסרון באהבת ישראל.

ואם סיבת ה"מכה" היא שנאת חינוס וחיסרון באהבת ישראל, ממילא ה"רפואה" למכה זו, והדרך לתקן את סיבת הגלות ולבוא לגאולה שלימה, היא על ידי אהבת חינוס ואחדות ישראל.

ואחדות זו בכוחה היה למנוע לגמרי את חורבן בית המקדש והגלות, והיא היא ה"רפואה" שהכין הקב"ה עוד קודם החורבן בכדי שיוכלו ישראל למנוע את ה"מכה" מלכתחילה. ו"רפואה" זו ד"אחדות ישראל" טמן הקב"ה בעניין המצור, אשר על ידו ניתן כוח לישראל להתאחד ולמנוע את עונש הגלות.

"סמך" מלך בבל את ישראל וסייע להם לבוא לאהבת חינוס

"מצור" כפשוטו עניינו הוא שהעיר נעולה ומסוגרת, אין באפשרותו של איש מהדרים בעיר לצאת חוצה לה – "אין יוצא ואין בא"¹³, ומאידך אין זר ממקום אחר יכול להיכנס לעיר, וממילא נמצאים – בעל כרחם – כל תושבי העיר באחדות מיוחדת: כולם יחד באותו מקום באופן תמידי, ואין זר עמהם.

והמצור אשר "סמך מלך בבל . . על ירושלים", הרי היה באופן שמסוגל ביותר להביא ל"אחדות ישראל" באופן נעלה:

דהלא במצב זה היו ישראל לבדם בעיר ירושלים, "עיר שחוברה לה יחדיו"¹⁴ שבכוחה של ירושלים לאחד ולחבר את בני ישראל באהבה ואחוה, וכמרומו בלשון הירושלמי¹⁵ "שהיא עושה כל ישראל לחברים".

(7) ראה מגילה יג, ב. מדרש לקח טוב שמות ג, א.

(8) ראה צפנת פענח (להגאון הרג"צ'ובי) לרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב בסופה.

(9) בשלח טו, כו וברש"י שם. וראה ברכות ה, א.

(10) יומא ט, ב ובחדא"ג מהרש"א שם. לקוטי תורה מטות פו, א. ועוד.

(11) יומא שם.

(12) ב"ר פל"ח, ו. וש"נ.

(13) ל' הכתוב – יהושע ו, א.

(14) תהלים קכב, ג.

(15) חגיגה פ"ג ה"ו. וראה בבבלי חגיגה כו, א.

ולא זו בלבד שירושלים מחברת ומאחדת את בני ישראל זה לזה, אלא שאחדות זו היא מיוסדת על עניין של קדושה – יראת שמים. שהרי, ירושלים היא מלשון "ירא שלם"¹⁶ – שלימות ביראת ה', והיא משפעת ופועלת על ישראל הנמצאים בה חיוזוק ביראת שמים, ד"לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון ליבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, וכמו כן "היה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה"¹⁷.

ונמצא, שירושלים מצד עצמה פועלת חיוזוק ב"אחדות ישראל", וגם משפעת יראת שמים בעם ישראל. ואם כן, ה"מצור" על ירושלים של מלך בבל, שפעל שיהיו ישראל סגורים בעיר לבדם מבלי שיוכל איש מהם לצאת חוצה ושיתאחדו בעל כורחם, היה יכול לגרום שיתאחדו ישראל ויתקברו זה לזה באופן נעלה ביותר, מיוסד על "ירא שלם", תורה ומצוות וקדושה. והיו צריכים לנצל מצב זה ולהתאחד באופן שיבטל את ה"שנאת חינוס" שהיו שרויים בה, וממילא למנוע לגמרי את החורבן והגלות!

ונמצא, שה"מצור" של מלך בבל היא היא ה"רפואה" שהקדים הקב"ה ל"מכה" של הגלות, כי אם היו מנצלים מצב זה כדבעי היו מונעים את הגלות לגמרי.

ובזה יש לבאר את לשון הכתוב¹⁸ בנוגע ל"מצור" זה – לשון שאינו מצוי כלל – "סמך מלך בבל", ש"סמך" הוא משורש סמיכה¹⁹ שפירושו עזרה וסיוע, כי ה"מצור" של נבוכדנצר הכריח את עם ישראל לבוא למצב שהיה צריך לגרום ע"פ טבע ל"אחדות ישראל", והיה בזה משום עזרה וסיוע לישראל, כי אחדות זו היא ה"רפואה" שטמן השי"ת בכדי לבטל ה"מכה" מעיקרא, שהרי תחילת המצור היא קודם ה"מכה" עצמה, והיו יכולים אז להתאחד, וכך למנוע את הגלות לגמרי.

אלא שנתן הקב"ה לבני ישראל "בחירה חפשית" לבחור בדרך החיים או הפכה ח"ו, ולפועל לא נתעוררו בני ישראל לנצל הכוח המיוחד לאחדות שהיה אז, וממילא המשיך המצור באופן ד"מכה", עד שיצאו לגלות ומצפים לישועה.

עשרה בטבת – העשירי יהיה קודש

ואם כן עשירי בטבת הרי הוא סיבת תחילת הצרות והגלויות, ומאידך הרי הוא מזכיר ומעורר את האפשרות דה"רפואה" ל"מכה" רבה זו, שהוא באמצעות העניין דאחדות ואהבת ישראל סביב ענייני תורה ומצוותיה, שזהו עניינה של "ירושלים" – שלימות ביראת השי"ת הנובעת מבית המקדש, הוא בית המקדש הפנימי שבכל אחד מישראל, כמבואר בסה"ק²⁰.

ואזי פועלים את הגאולה השלימה, והתעניות הופכות "להיות יום טוב וימי ששון ושמחה"²¹, ובראשן צום עשירי בטבת, שלהיותו הירידה הגדולה ביותר כאמור, הופך הוא ליום טוב הגדול ביותר, וכפי שנוכר בדברי האבודרהם אשר עשירי בטבת הוא בדוגמת יום הכפורים שבשניהם נאמר "בעצם היום הזה", שלעתיד יהיה עניין זה למעליותא שיהיה יום טוב נעלה ביותר, ו"העשירי יהיה קודש"²² – יום העשירי בחודש העשירי.

חשבונות? לא בחינוך!

ואל יחר אפך בערךך
מכאן אתה למד שדבר אליו קשת
(פז, יח. רש"י)

לכאורה יש לעיין בזה: מדוע התחיל יהודה מיד לדבר קשות, הרי ה' יכול להתחיל בדברים רכים, ואם לא יפעלו דבריו – לדבר קשות?

אך הטעם מובן בפשטות: כשמדובר בדבר הנוגע בנפשות ממש, "ונפשו קשורה בנפשו" (פרשתנו מד, ל), אין עושים חשבונות מהי דרך הפעולה המתאימה יותר ע"פ השכל, אלא פועלים מיד בכל התוקף. וכמאמר העולם "אז עס טוט וויי – שרייט מען!", שכשכואב צועקים, אף אם לא ישנה מאומה בצעקתו.

ו"מכאן אתה למד" גם בנוגע אלינו, שכשמדובר בחינוך הילדים, להציל אותם מסכנות רוחניות, יש לפעול מהרגע הראשון בכל התוקף ועם כל הכוחות, ולעסוק במסירות נפש בהצלת נפשו של הילד, בלי חשבונות ושיקולים שכליים.

דמיון בית המקדש לצואר

ויפול על צוארי בנימין אחיו ויכך ובנימין בכה על צוארו
בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין
ליחרב ובנימין בכה על צוארו בכה על משכן שילח שעתידי
להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב
(פז, יח. רש"י)

הטעם שהכתוב מדמה ביהמ"ק לצואר דוקא, מבואר במדרש רבה (עה"פ בשה"ש ד, ד) "מה צואר זה נתון בגבהו של אדם כך ביהמ"ק נתון בגבהו של עולם". אמנם כמו שהצואר אינו ממש בגבהו של אדם, אלא למטה מהראש, כך הוא בביהמ"ק, כדאיתא בגמ' (זכחים נד, ב) שביהמ"ק נמוך כ"ג אמה מעין עיטם, משום "ובין כתפיו שכן" – "אין לך נאה בשור יותר מכתפיו", היינו שהמקדש הוא בגובה א", אבל לא בתכלית הגבהות.

ודרוש ביאור: ממ"נ, אם הגובה הוא מעלה, הרי ככל שנמצא בגובה יותר ה"ה מעולה יותר, ואם אינו מעלה, מהו היתרון בכך שנתון בגבהו של עולם?

ויובן זה בהקדים ביאור ענין הצואר בפנימיות התורה:

הראש כולל בתוכו החיות של כל אברי הגוף. אמנם הראש מצ"ע הוא מרום ואין לו עסק עם הגוף, וחיות הגוף בפועל נמשכת ע"י הקנה וושט וורידין שבצואר. נמצא שתכלית פעולת הראש נעשית דוקא ע"י הצואר.

וזהו ענינו של ביהמ"ק; להביא את השפעת הקדושה מעולמות העליונים ("גבהו של עולם"), ולהמשיכה בתוך עוה"ז, לזכוכו ולהאירו באור תורה.

(16) תוד"ה הר – תענית טז, א (וראה ב"ר פנ"ו וברש"י ומת"כ שם). וראה לקוטי תורה ר"ה ס, ב. ועוד.

(17) תוס' ד"ה כי מציון ב"ב כא, א. בשם הספרי (בספרי שלפנינו ליתא, וראה בלקוטי שיחות חט"ו עמ' 234 בשוה"ג).

(18) יחזקאל כד, ב.

(19) כמו "סומך ה' לכל הנופלים" (תהלים קמה, יד) ועוד. וראה ספר השרשים להרד"ק ערך סמך.

(20) ראה לקוטי תורה ריש פרשת נשא (כ, סע"ב), ובמאמרי חסידות ד"ה באתי לגני. ועוד.

(21) רמב"ם הל' תעניות פ"ה הי"ט.

(22) בחוקותי כז, לב. וראה בלקוטי שיחות ח"כ עמ' 528-9.